

SADRŽAJ

UVODNI DIO

Predmet, ciljevi i metodi istraživanja.....	1
Osnovna hipoteza i pomoćne hipoteze.....	3
Ciljevi i zadaci istraživanja	5
Metodi istraživanja	6
Struktura rada	7
Dio prvi - KRIVIČNOMATERIJALNI ASPEKTI	10
I. OSNOVNE ODREDBE - ODGOVORNOST PRAVNIH LICA I KRIVIČNA DJELA	10
1. Uvod	10
2. Odnos opštih i posebnih zakonskih odredaba o odgovornosti pravnih lica u Republici Srpskoj	11
3. Izuzimanje od odgovornosti - opšti osnovi i međunarodni dokumenti.....	12
3.1. Izuzimanje države od odgovornosti kroz pravna načela i sudsku praksu - argumenti pro et contra	12
3.2. Izuzimanje pravnih lica od odgovornosti u uporednom zakonodavstvu	14
3.3. Izuzimanje pravnih lica od odgovornosti u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	16
3.4. Izuzimanje pravnih lica od odgovornosti u Republici Srpskoj	17
3.5. Mogućnosti izuzimanja od odgovornosti drugih pravnih lica javnog prava.....	18
3.6. O postojećim zakonskim rješenjima u Republici Srpskoj	19
4. Primjena zakonodavstva o odgovornosti pravnih lica u vezi sa izvršenjem krivičnog djela	20
4.1. Kriteriji za primjenu zakona u Republici Srpskoj.....	21
4.2. Međunarodni dokumenti i izmjene u zakonodavstvu Republike Srpske.....	23
4.3. Problemi u tumačenju i primjeni principa na primjerima dva slična zakonodavstva	23
4.4. Primjena zakona na domaće i strano pravno lice u Francuskoj	24
4.5. Primjena domaćeg zakona u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	25
4.6. Zaključak o primjeni zakona.....	27
5. Krivična djela pravnih lica	29
5.1. Krivična djela pravnih lica u uporednom zakonodavstvu.....	30
5.2. Krivična djela pravnih lica u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	33
5.3. Krivična djela pravnih lica u Republici Srpskoj, predlog de lege ferenda	35
II. OSNOV I USLOVI ODGOVORNOSTI PRAVNOG LICA ZA KRIVIČNO DJELO	37
1. Modeli utvrđivanja odgovornosti pravnog lica	37
2. Osnov odgovornosti pravnog lica.....	42
2.1. Osnov odgovornosti pravnog lica u uporednom zakonodavstvu	42
2.1.1. Zakonodavstva sa indentifikacionim ili alter ego modelom odgovornosti.....	42

2.1.2. Zakonodavstva sa vikarijskim modelom odgovornosti	45
2.1.3. Zakonodavstva sa modelom organizacione odgovornosti	46
2.1.4. Zakonodavstva sa modelom akcesorne odgovornosti	48
2.1.5. Zakonodavstva sa modelom supsidijarne odgovornosti	49
2.1.6. Kratke napomene o modelu kumulativne odgovornosti	50
2.1.7. Zakonodavstva sa više modela odgovornosti	50
2.1.8. Ciljevi i svrha prethodnih prikaza iz uporednog zakonodavstva	52
2.2. Osnov odgovornosti pravnog lica u Republici Srpskoj	53
2.2.1. Djelovanje i ovlaštenje učinioca	53
2.2.2. Odnos pravnog lica prema učinjenom djelu	55
2.2.3. Predlog osnova odgovornosti de lege ferenda	59
3. Granice odgovornosti pravnog lica za krivično djelo	59
3.1. Predlog za dopunu postojećih pravila	63
4. Odgovornost pravnog lica u slučaju statusnih promjena	63
4.1. Odgovornost pravnog lica u slučaju nastupanja stečaja	64
4.1.1. Stečaj i odgovornost pravnog lica u Republici Srpskoj	64
4.1.2. Stečaj i odgovornost pravnog lica u Francuskom zakonodavstvu	65
4.1.3. Stečaj i odgovornost pravih lica u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	66
4.1.4. Zaključak o primjenjivosti odredaba u praksi	67
4.2. Odgovornost sljednika u slučaju prestanka pravnog lica	68
4.2.1. Prestanak pravnog lica i odgovornost sljednika	69
4.2.2. Statusne promjene i pravilo o indentitetu imovine u Republici Srpskoj	69
4.2.3. Odgovornost u slučaju prestanka pravnog lica prema Francuskom zakonodavstvu	70
4.2.4. Prestanak pravnog lica i odgovornost sljednika u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	701
4.2.5. Uporedna analiza uslova za primjenu instituta odgovornosti pravnog sljednika i kritički osvrt na rješenja iz zakonodavstva Republike Srpske	72
4.2.6. Predlog de lege ferenda uslova odgovornosti sljednika u slučaju prestanka pravnog lica	73
5. Odgovornost pravnog lica za pokušaj	74
5.1. Pokušaj krivičnog djela pravnog lica u međunarodnim dokumentima	75
5.2. Pokušaj krivičnog djela pravnog lica u uporednom zakonodavstvu	76
5.3. O potrebi izmene pravila o pokušaju u zakonodavstvu Republike Srpske	77
5.4. Mogućnost blažeg kažnjavanja i oslobođenja pravnog lica od kazne	77
6. Odgovornost pravnog lica za produženo krivično djelo	79
6.1. Opšte napomene	79
6.2. Kritički osvrt na produženo krivično djelo u zakonodavstvu Republike Srpske	80

6.3. Produženo krivično djelo u uporednom zakonodavstvu	82
6.4. Predlog rješenja de lege ferenda	83
7. Odgovornost pravnog lica kao saučesnika	84
7.1. Saučesništvo pravnih lica u uporednom zakonodavstvu	85
7.2. O zakonskim rješenjima u Republici Srpskoj	86
III. KRIVIČNE SANKCIJE	87
1. O sankcijama	87
1.1. Razlika između sankcija za fizička i za pravna lica	87
1.2. Međunarodni pravni osnov za izricanje i sankcije pravnih lica	89
1.3. Vrste i sistemi krivičnih sankcija pravnih lica	90
1.4. Posebne napomene o izvorima sudske prakse koji su korišteni u radu	91
2. Kazne	92
2.1. Kazne i kažnjavanje pravnih lica	92
2.1.1. Kazne pravnih lica u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	93
2.1.2. Načelo krivice i kažnjavanje pravnog lica	97
2.1.3. Opšta pravila o odmjeravanju i izricanju kazne i nedostaci u primjeni prema pravnim licima	98
2.1.3.1. Pravila o svrsi kažnjavanja	98
2.1.3.2. Pravila o granicama za odmjeravanje kazne	99
2.1.3.3. Pravila o vrednovanju olakšavajućih i otežavajućih okolnosti	100
2.1.4. Pravila o odmjeravanju kazne u uporednom zakonodavstvu	101
2.1.5. Pravila o odmjeravanju kazni u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	102
2.1.6. Opšte okolnosti za odmjeravanje kazne pravnim licima u novom zakonodavstvu Republike Srpske i predlog de lege ferenda	103
2.1.7. Opšti razlozi za ublažavanje kazne i oslobođenje od kazne	104
2.1.7.1. Opšti razlozi za ublažavanje kazne	104
2.1.7.2. Opšti razlozi za oslobođenje od kazne	105
2.2. Novčana kazna	108
2.2.1. Međunarodni pravni osnov za izricanje i raspon novčane kazne pravng lica	108
2.2.2. Novčana kazna za pravna i fizička lica u Republici Srpskoj	109
2.2.3. Opšta zapažanja o predmetu i ciljevima analize	109
2.2.4. Visina i raspon novčane kazne u uporednom zakonodavstvu	110
2.2.5. Visina i raspon novčane kazne u zemljama bivšeg socijalističkog bloka i zemljama u tranziciji	112
2.2.6. Visina i raspon novčane kazne u novonastalim Balkanskim državama	113
2.2.7. Uporedna analiza visine i raspona novčane kazne u novonastalim Balkanskim zemljama i u Republici Srpskoj	115

2.2.8. Statistički podaci o visini novčane kazne u sudskoj praksi novonastalih Balkanskih država.....	116
2.2.9. Uticaj kriterija ekonomske moći na definisanje visine i raspona novčane kazna	117
2.2.10. Uporedna analiza visine i raspona novčane kazne u zemljama Evropske Unije i Republici Srpskoj prema kriteriju ekonomske moći.....	118
2.2.11. Prijedlog za izmjenu visine i raspona novčane kazne u Republici Srpskoj.....	120
2.2.12. Kriteriji za odmjeravanje novčane kazne u uporednom zakonodavstvu	121
2.2.13. Odmjeravanje novčane kazne za krivična djela iz koristoljublja u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	123
2.2.14. Krivična djela pravnih lica učinjena iz koristoljublja u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	125
2.2.15. Novčana kazna de lege lata u Republici Srpskoj	126
2.2.16. Pravila za odmjeravanje visine novčane kazne de lege ferenda u reformisanom zakonodavstvu Republike Srpske.....	128
2.2.17. Opšti kriteriji za odmjeravanje novčane kazne de lege ferenda.....	130
2.2.18. Posebni kriteriji za odmjeravanje novčane kazne de lege ferenda.....	131
2.2.19. Ublažavanje novčane kazne de lege ferenda	131
2.2.20. Izvršenje novčane kazne.....	133
2.3. Kazna oduzimanja imovine	134
2.3.1. Pojam imovine i oduzimanje imovine pravnih lica, definicije u međunarodnim dokumentima i u Republici Srpskoj	134
2.3.2. Kako se u Republici Srpskoj utvrđuje sastav imovina pravnog lica?	135
2.3.3. Karakteristike kazne oduzimanja imovine u Republici Srpskoj	136
2.3.4. Međunarodni pravni osnov za uvođenje kazne.....	137
2.3.5. Kazna oduzimanja imovine u uporednom zakonodavstvu	138
2.3.6. Kazna oduzimanja imovine u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	140
2.3.7. Kazna oduzimanja imovine de lege lata u Republici Srpskoj i kritički osvrt.....	140
2.3.8. Predlog kazne oduzimanja imovine de lege ferenda u Republici Srpskoj.....	142
2.4. Kazna prestanka pravnog lica	145
2.4.1. Kazna prestanka pravnog lica u uporednom zakonodavstvu	146
2.4.2. Kazna prestanka pravnog lica u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država.....	147
2.4.3. Kazna prestanka pravnog lica de lege lata u Republici Srpskoj	149
3. Upozoravajuće sankcije	150
3.1. Uslovna osuda.....	150
3.2. Uslovna osuda u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država.....	151
3.3. Statistički podaci o uslovnim osudama u sudskoj praksi novonastalih Balkanskih država	155
3.4. Prikaz uslovne osude de lege lata u Republici Srpskoj i kritički osvrt.....	155

3.5. Predlog pravila de lege ferenda za izricanje uslovne osude pravnih lica u reformisanom zakonodavstvu Republike Srpske.....	157
3.6. Pravila o opozivu uslovne osude u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država.....	160
3.7. Opoziv uslovne osude u Republici Srpskoj	161
4. Mjere bezbjednosti	162
4.1. Mjere bezbjednosti za pravna lica u uporednom zakonodavstvu Evropskih zemalja	163
4.2. Mjere bezbjednosti u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država.....	164
4.3. Mjere bezbjednosti za pravna lica u krivičnom zakonodavstvu Republike Srpske.....	167
4.3.1. Oduzimanje predmeta	167
4.3.2. Objavljivanje presude	168
4.3.2.1. Objavljivanje presude u krivičnom zakonodavstvu Republike Srpske.....	168
4.3.2.2. Međunarodni pravni osnov	170
4.3.2.3. Mjera javno objavljivanje presude u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država .	171
4.3.2.4. Predlog de lege ferenda.....	172
4.3.3. Zabrana obavljanja određene djelatnosti.....	175
4.3.3.1. Mjera zabrane obavljanja određene djelatnosti de lege lata u Republici Srpskoj.....	176
4.3.3.2. Zabrana obavljanja djelatnosti u uporednom zakonodavstvu.....	177
4.3.3.3. Mjera u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	179
4.3.3.4. Stav o mjeri zabrana obavljanja djelatnosti u Republici Srpskoj	180
4.3.4. Druge mjere bezbjednosti.....	180
4.3.4.1. Druge mjere bezbjednosti u međunarodnim dokumentima	181
4.3.4.2. Predlog novih mjera bezbjednosti de lege ferenda u Republici Srpskoj.....	181
4.3.4.3. Zabrana dobijanja dozvola, licenci, sticanja koncesija, fiskalnih povlastica, subvencija i drugih povoljnosti.....	182
4.3.4.4. Zabrana zaključenja ugovora o javnim nabavkama ili poslovanja sa javnim ustanovama ili korisnicima državnog budžeta.....	184
4.3.5. Posebne vrste sankcija i obaveza pravnih lica	187
4.3.6. Oduzimanje protivpravne imovinske koristi od pravnog lica.....	188
IV. KAZNE NE EVIDENCIJE PRAVNIH LICA.....	191
1. Kaznene evidencije.....	191
1.1. Međunarodni dokumenti o kaznenim evidencijama pravnih lica.....	191
1.2. Kaznene evidencije u Evropskom zakonodavstvu	191
1.3. Kaznene evidencije pravnih lica u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	192
1.4. Kaznene evidencije pravnih lica u Republici Srpskoj i predlog de lege ferenda	193
V. PRAVNE POSLJEDICE OSUDE	194
1. Pravne posljedice osude pravnog lica.....	194
1.1. Pravne posljedice osude pravnog lica de lege lata u Republici Srpskoj	194

1.2. Nedostaci postojećih zakonskih rješenja	195
1.3. Pravne posljedice osude u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	196
1.4. Predlog pravnih posljedica osude pravnog lica de lege ferenda u Republici Srpskoj	198
VI. REHABILITACIJA	199
1. Rehabilitacija pravnih lica	199
1.1. Rehabilitacija pravnih lica u uporednom zakonodavstvu	199
1.2. Rehabilitacija u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	200
1.3. Rehabilitacija pravnih lica u krivičnom zakonodavstvu Republike Srpske	204
1.4. Rehabilitacija pravnih lica de lege ferenda u Republici Srpskoj	207
VII. ZASTARJELOST	208
1. Zastarjelost krivičnog gonjenja i izvršenja sankcija pravnih lica	208
2. Zastarjelost krivičnog gonjenja	209
2.1. Zastarjelost krivičnog gonjenja pravnog lica u Republici Srpskoj	209
2.2. Zastarjelost krivičnog gonjenja u zakonodavstvima Evropskih zemalja	211
2.3. Zastarjelost krivičnog gonjenja u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	212
2.4. Zastarjelost krivičnog gonjenja pravnog lica u reformisanom zakonodavstvu	213
3. Zastarjelost izvršenja sankcija	214
3.1. Pravila o zastarjelosti izvršenja sankcija pravnih lica u uporednom zakonodavstvu i Republici Srpskoj	214
3.1.1. Zastarjelost izvršenja novčane kazne	215
3.1.2. Zastarjelost izvršenja kazne oduzimanja imovine	217
3.1.3. Zastarjelost izvršenja kazne prestanka pravnog lica	218
3.1.4. Zastarjelost izvršenja javnog objavljivanja presude	219
3.1.5. Zastarjelost izvršenja zabrane obavljanja određene djelatnosti	220
3.2. Zakonske odredbe o izvršenju sankcija prema pravnom licu de lege ferenda u Republici Srpskoj	221
Dio drugi - KRIVIČNOPROCESNI ASPEKTI	223
I. POKRETANJE I VOĐENJE JEDINSTVENOG POSTUPKA	223
1. Pravilo o vođenju jedinstvenog postupka u zakonodavstvu Republike Srpske	223
1.1. Međunarodni pravni osnov za vođenje jedinstvenog postupka i jedinstveni postupak u uporednom zakonodavstvu	224
1.2. Rezime o primjenjivosti odredbe o vođenju jedinstvenog postupka	226
2. Odstupanja od pravila o vođenju jedinstvenog postupka	226
2.1. Odstupanja od pravila o vođenju jedinstvenog postupka u zakonodavstvu Republike Srpske	227
2.2. Odstupanja od pravila o vođenju jedinstvenog postupka	228
2.3. Odstupanja od pravila o vođenju jedinstvenog postupka	228
2.4. Stav o propisanom zakonskom rješenju	229

3. Cjelishodnost pokretanja krivičnog postupka	230
3.1. Cjelishodnost pokretanja krivičnog postupka protiv pravnog lica	230
3.2. Pravila o cjelishodnosti pokretanja krivičnog postupka protiv pravnog lica u uporednom zakonodavstvu	232
3.3. Pravila o cjelishodnosti pokretanja krivičnog postupka protiv pravnog lica u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	235
3.4. Kritički osvrt na rješenja u krivičnom zakonodavstvu Republike Srpske i predlog de lege ferenda	237
3.5. Pravila o cjelishodnosti pokretanja krivičnog postupka de lege ferenda	240
II. ZASTUPANJE I ODBRANA PRAVNOG LICA.....	241
1. Zastupnik i određivanje zastupnika pravnog lica	241
1.1. Kritički osvrt na odredbe de lege lata o zastupniku i određivanju zastupnika pravnog lica u krivičnom zakonodavstvu Republike Srpske	244
1.2. Zastupnik i određivanje zastupnika pravnog lica u zakonodavstvima zemalja Evropske Unije... ..	246
1.3. Zastupnik i određivanje zastupnika pravnog lica u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	248
1.4. Predlog pravila o zastupniku i određivanju zastupnika pravnog lica de lege ferenda u Republici Srpskoj	251
1.5. Pravilo o utvrđivanju indentiteta zastupnika pravnog lica	253
1.6. Ispitivanje zastupnika pravnog lica	255
1.6.1. Kritički osvrt na primjenjivost zakonskih odredaba o poukama osumnjičenom prilikom ispitivanja zastupnika pravnog lica	256
1.6.2. Predlog odredaba de lege ferenda.....	256
1.7. Izuzeće zastupnika pravnog lica u krivičnom postupku	257
1.8. Dostavljanje pismena pravnom licu i zastupniku pravnog lica	259
1.8.1. Dostavljanje pismena pravnom licu i zastupniku pravnog lica de lege lata u Republici Srpskoj	259
1.8.2. Dostavljanje pismena pravnom licu i zastupniku pravnog lica u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	260
1.8.3. Predlog pravila de lege ferenda u Republici Srpskoj o dostavi podnesaka pravnom licu i zastupniku pravnog lica	262
1.9. Dovođenje zastupnika pravnog lica	263
1.9.1. Dovođenje zastupnika pravnog lica u uporednom zakonodavstvu.....	264
1.9.2. Stav o problemu i predlog za uređenje instituta de lege ferenda.....	265
1.10. Troškovi zastupnika pravnog lica.....	265
2. Branilac pravnog lica	268
2.1. Branilac pravnog lica de lege lata u Republici Srpskoj.....	268

2.2. Branilac pravnog lica u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	270
2.3. Zaključak o primjenjivosti zakonskih odredaba.....	271
III. OPTUŽENJE I TOK POSTUPKA	272
1. Sadržaj optužnice	272
1.1. Posebni elementi optužnice protiv pravnog lica u Republici Srpskoj	272
1.2. Sadržaj optužnice u Evropskom zakonodavstvu	273
1.3. Sadržaj optužnice u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	274
1.4. Kritički osvrt na rješenja de lege lata o sadržini optužnice u Republici Srpskoj i predlog de lege ferenda.....	275
2. Tok glavnog pretresa	279
2.1. Redosljed ispitivanja i saslušanja do iznošenja završnih riječi de lege lata u Republici Srpskoj i osnovni nedostaci zakonskih rješenja	280
2.2. Tok glavnog pretresa do iznošenja završnih riječi u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	281
2.3. Predlog pravila de lege ferenda o saslušanju osumnjičenog i zastupnika pravnog lica.....	284
2.4. Redosljed davanja završnih riječi de lege lata u Republici Srpskoj	285
2.5. Redosljed davanja završnih riječi u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država i nove ideje	285
2.6. Stav o primjenjivosti pravila o redosljedu davanja završnih riječi.....	287
2.7. Praktična ideja vezana za održavanje glavnog pretresa	287
3. Postupak u slučaju statusnih promjena pravnog lica	287
3.1. Kritički osvrt na odredbe de lege lata o vođenju krivičnog postupka u slučaju statusnih promjena pravnog lica u Republici Srpskoj	288
3.2. Postupak protiv pravnog sljednika u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	291
3.3. Predlog pravila o vođenju krivičnog postupka protiv sljednika pravnog lica koje je prestalo postojati u toku vođenja krivičnog postupka	292
IV. PRESUDA I MJERE OBEZBJEĐENJA	293
1. Presuda.....	293
1.1. Sadržaj presude de lege lata u Republici Srpskoj.....	294
1.2. Sadržaj presude protiv pravnog lica u zakonodavstvima nekoliko Evropskih zemalja	295
1.3. Sadržaj presude protiv pravnog lica u zakonodavstvima novonastalih Balkanskih država	296
1.4. Predlog sadržine presude de lege ferenda u Republici Srpskoj	299
1.5. Predlog posebnih elemenata presude protiv sljednika pravnog lica koje je prestalo postojati	301
2. Mjere obezbjeđenja.....	302
2.1. Mjere obezbjeđenja u krivičnom i zakonodavstvu Republike Srpske.....	302
2.2. Mjere obezbjeđenja izvršenja kazni i oduzimanja imovine ili imovinske koristi u Republici Srpskoj.....	302

2.2.1. Privremeno obezbjeđenje izvršenja kazni	303
2.2.2. Mjera obezbjeđenja izvršenja kazne oduzimanja imovine pravnog lica u Republici Srpskoj	305
2.2.2.1. Međunarodni pravni osnov za privremeno obezbjeđenje oduzimanja imovine	306
2.2.2.2. Pravila o privremenom obezbjeđenju oduzimanja imovine iz zakonodavstva i sudske prakse Evropskih zemalja koja su primjenjiva u Republici Srpskoj.....	308
2.2.2.3. Nedoumice normativnog uređenja mjera obezbjeđenja u zakonodavstvu Republike Srpske	310
2.2.3. Privremeno obezbjeđenje oduzimanja imovinske koristi.....	311
2.2.3.1. Međunarodni pravni osnov za privremeno obezbjeđenje oduzimanja imovinske koristi ..	312
2.2.3.2. Privremeno obezbjeđenje oduzimanja imovinske koristi u Evropskom zakonodavstvu ...	313
2.3. Privremena zabrana obavljanja djelatnosti	314
2.4. Zabrana statusnih promjena	315
2.5. Mjere privremenog obezbjeđenja u krivičnom zakonodavstvu i sudskoj praksi novonastalih Balkanskih zemalja.....	316
2.6. Predlog mjera obezbjeđenja de lege ferenda u Republici Srpskoj	318
ZAKLJUČAK.....	320
LITERATURA	342
Knjige i radovi	342
Zakoni i propisi Republike Srpske, Bosne i Hercegovine i Jugoslavije.....	348
Međunarodni dokumenti	350
Svjetska zakonodavstva.....	351
Zakoni i drugi propisi Balkanskih zemalja.....	355
PRILOZI	357